

Mál nr. 395/2024**Nafn málskotsaðila (M)****Nafn varnaraðila (V)****Heiti vátryggingar: Slysátrygging ökumanns og eiganda.****Skráningarnúmer ökutækis (A)****VARNARAÐILI HAFNAÐI AÐ HLÍTA ÚRSKURÐI****Takmörkun ábyrgðar vátryggingafélags. Stórkostlegt gáleysi.****Gögn.**

1. Málskot móttakið 11. október 2024, ásamt fylgiskjöllum.
2. Bréf V dags. október 2024, ásamt fylgiskjöllum.
3. Viðbótarathugasemdir M, dags. 11. september 2024.

Málsatvik.

Fram kemur í málskoti að M hafi lent í umferðarslysi hinn 8. júní 2024, þegar hann ók bifreið sinni A, út af Suðurstrandarvegi við Náthaga. Samkvæmt lögregluskýrslu segir M að ekkert sérstakt hafi truflað hann við aksturinn, hann hafi litið stuttlega á GPS hraðamæli, sem bifreiðin var útbúin, og áður en hann vissi af var hann búinn að aka út af. Slasaðist M alvarlega í umferðarslysinu. Tekið var blóðsýni af M af hálfu heilbrigðisstarfsmanna LSH að beiðni lögreglu. Samkvæmt niðurstöðu matsgerðar rannsóknarstofu Háskóla Íslands í lyfja- og eiturefnafræði (RLE) mældist í blóði M, 63 ng/ml af Ketamíni og 190 ng/ml af Oxýkódon. Var Ketamínið ekki hluti af mati á aksturshæfni þar sem líklegt er að hann hafi fengið það vegna verkjastillingar eftir slysið. Samkvæmt matsgerðinni taldist M óhæfur til þess að stjórna ökutæki örugglega þegar sýnið var tekið, sbr. 50. gr. umferðarlaga nr. 77/2019. M hefur sótt bætur úr slysátryggingu ökumanns og eiganda bifreiðarinnar A hjá V. Með bréfi V dags. 3. september 2024 var bótaréttur M skertur að fullu úr slysátryggingu ökumanns og eiganda á grundvelli 90. gr. laga um vátryggingarsamninga nr. 30/2004 (vsl.) og 26. gr. almennra skilmála V. Jafnframt var talið að M hefði með háttsemi sinni brotið gegn varúðarreglu greinar 4.2. í skilmála ökutækjatrýggingar V. Með það í huga að fá afstöðu V breytt, aflaði M vottorðs frá læknum B. Samkvæmt vottorði hans, dags. 25. september 2024, er það mat B að M hafi mikla þolmyndun gagnvart lyfinu Oxýkódon og að ekki sé ástæða til að ætla að notkun lyfsins hafi verið nokkuð, hvað þá ráðandi þáttur í umferðarslysi M þann 8. júní 2024. Hafi V þrátt fyrir fyrrgreint vottorð ítrekað fyrri afstöðu sína. Telur M að afstaða V sé ekki í samræmi við dómaframkvæmd íslenskra dómstóla, í fyrsta lagi þar sem V beri sönnunarbyrði fyrir því að M hafi sýnt af sér stórkostlegt gáleysi umrætt sinn og í öðru lagi fyrir því að orsakasamhengi sé á milli þeirrar háttsemi og slyssins. Vísar M til nánar tilgreindra dóma Hæstaréttar máli sínu til stuðnings. M hafi sögu um alvarleg umferðarslys auk þess sem hann hafi greinst með illkynja eitilfrumuæxli og þurft langvinna lyfjameðferð með krabbameinslyfjum. Vegna þessa hafi M síðan 2018 verið sinnt af læknum B, sem er sérfræðingur í lyf- og krabbameinslækningum. Hafi B ávísað M Oxýkódon vegna verkja sinna og hafi M verið á óbreyttum skammti af lyfinu síðan í október 2021. Lyfið sé ekki ólöglegt á íslensku efnahagssvæði. Hafi M myndað mikla þolmyndun gagnvart lyfinu líkt og alvanalegt sé með sjúklinga sem taka það í lengri tíma. Til séu margar ritrýndar rannsóknir um þetta efni þar sem rannsökuð er aksturshæfni sjúklinga með langtíma skammta af Oxýkódon. Niðurstaða þessara rannsókna er sú að enginn mælanlegur munur sé á aksturshæfni þessara sjúklinga. Byggir M einnig á því að matsgerð RLE hafi takmarkað sönnunargildi í málinu. Hennar hafi verið aflað einhliða af lögreglu, byggt er á almennum leiðbeiningum um lækningalegan styrk lyfja í blóði og ekki sé um klínískt mat á aksturshæfni að ræða. Þar af leiðandi sé ekki tekið tillit til fyrri heilsufarssögu viðkomandi og mögulegri þolmyndun gagnvart lyfi. Samkvæmt a-c. lið 8. mgr. 101. gr. umferðarlaga sé hægt að hnekkja matsgerð RLE með læknisvottorði við ákvörðun sektar. Með vísan til ofangreinds telur M að orsök slyssins verði ekki rakin til lyfjanotkunar M. Til vara byggir M á því að V hafi ekki verið heimilt að skerða bótarétt hans að öllu leyti.

Í bréfi V til nefndarinnar kemur fram að skýr niðurstaða matsgerðar RLE feli í sér fullnægjandi sönnun fyrir því að M hafi verið undir miklum áhrifum Oxýkódons við aksturinn og hafi því verið með öllu ófær um að stjórna ökutækinu þegar slysið varð. Því sé ljóst að mati V að M hafi brotið gegn varúðarreglu greinar 4.2. í skilmála vátryggingarinnar og sýnt af sér stórkostlegt gáleysi með því að taka ákvörðun um að aka bifreiðinni undir áhrifum lyfsins. Samkvæmt lyfjaskrá sé Oxýkódon í flokki ávana- og fíknilyfja. Þá sé lyfið talið skv. lyfjaskrá draga úr hæfni til aksturs og notkunar véla. V telji því réttmætt samkvæmt fyrirliggjandi gögn og dómaframkvæmd að bótaréttur til M teljist fallinn

niður að fullu á grundvelli þess að M hafi brotið gegn varúðarreglu skilmála tryggingarinnar og sýnt af sér stórkostlegt gáleysi með akstri bifreiðarinnar. Að mati V er ljóst að skýr orsakatengsl eru milli lyfjanotkunar M og slyssins. Slysið varð á beinum og breiðum vegi við bestu mögulegu aðstæður, lítil umferð og veður bjart og þurr. Telja megi mjög ósennilegt miðað við fyrirliggjandi myndir af afstöðu bifreiðarinnar og aðstæðum að orsök slyssins megi rekja til þess að M hafi litið af veginum í augnablik, líkt og hann lýsi í málskoti og lögregluskýrslu. Telur V að framlagt læknisvottorð B, hnekki ekki niðurstöðu RLE um að M hafi verið óhæfur til aksturs bifreiðarinnar þegar slysið varð. Hafi B vísað til ritrýndar greinar þar sem fram komi skerðing á hreyfihæfni sjúklinga sem voru með yfir 80 ng/mL af ópíóðum í blóði. Í tilfelli M sýndi blóðmæling hins vegar 190 ng/mL. Vísar V til niðurstöðu dómkvaddra matsmanna í dómi Héraðsdóms Reykjavíkur í máli E-2190/2017, þar sem komist var að þeirri niðurstöðu að klínísk reynsla og rannsóknir á slævandi lyfjum bendi til þess að þó um langvarandi notkun slíkra lyfja sé að ræða þá myndist ekki þol fyrir þeirri færniskerðingu sem þessi lyf valda og vísað til rannsókna.

Í viðbótarathugasemdom sínum hafnar M því að tilvitnaður dómur Héraðsdóms Reykjavíkur sé sambærilegur máli hans og sé á nokkurn hátt fordæmisgefandi. Í tilviki M hafi engan rauðan þríhyrning verið að finna á lyfinu Oxycodone Alvogen, en það er það lyf sem M tók samkvæmt læknisráði. Í fylgiseðli með lyfinu segir: „*Oxycodon getur skert hæfni til aksturs og notkunar véla. Við meðferð í jafnværi er ekki víst að almennt bann við akstri eða notkun véla sé nauðsynlegt. Læknirinn sem sér um meðferðina verður að meta aðstæður hjá hverjum og einum. Ræddu við lækninn hvort eða við hvaða aðstæður þú megir aka bifreið.*“ Hafi öll lyfjanotkun M verið gerð í samráði við lækna.

Álit.

Samkvæmt 1. mgr. 90. laga um váttryggingarsamninga má lækka eða fella niður ábyrgð félagsins ef váttryggður hefur valdið því af stórkostlegu gáleysi að váttryggingaratburður varð eða afleiðingar hans urðu meiri en ella hefðu orðið og við úrlausn þess skuli litið til sakar váttryggðs, hvernig váttryggingaratburður bar að, hvort váttryggður var undir áhrifum áfengis eða fíkniefna sem hann hafði sjálfviljugur neytt og atvika að öðru leyti. Ljóst er að fyrrgreint lagaákvæði býður upp á nokkurt mat og þarf að skoða atvik í hverju máli fyrir sig.

Kveðið er á um það í 1. mgr. 50. gr. umferðarlaga nr. 77/2019 að enginn megi stjórna eða reyna að stjórna vélknúnu ökutæki ef hann er undir áhrifum ávana- og fíkniefna sem bönnuð eru á íslensku yfirráðasvæði samkvæmt lögum um ávana- og fíkniefni og reglugerðum settum samkvæmt þeim eða ef hann telst óhæfur til að stjórna ökutæki vegna neyslu lyfja, sbr. 6. mgr. 48. gr. Í 6. mgr. 48. gr. umferðarlaga er að finna heimild fyrir ráðherra til að kveða með nánari hætti í reglugerð um vanhæfismörk, þ.e. hvenær ökumaður teljist vera óhæfur til að stjórna ökutæki vegna neyslu lyfja. Slík reglugerð hefur ekki verið sett. Fyrir liggur matsgerð rannsóknarstofu Háskóla Íslands í lyfja- og eiturefnafræði mældist í blóði M, 63 ng/ml af Ketamíni og 190 ng/ml af Oxýkódon. Samkvæmt matsgerðinni taldist M óhæfur til þess að stjórna ökutæki örugglega þegar sýnið var tekið á grundvelli neyslu Oxýkódon. Var Ketamínið talið stafa frá lyfjagjöf eftir tjónsatburðinn. Í XVIII. kafla umferðarlaga er kveðið á um viðurlög við brotum gegn ákvæðum laganna. Í 8. mgr. 101. gr. laganna kemur fram að ökumaður skuli ekki beittur viðurlögum ef þrjú skilyrði eru uppfyllt, þau eru:

- a. hann hefur meðferðis við stjórn ökutækis vottorð læknis er sýnir fram á að hann sé haldinn tilteknum sjúkdómi eða ástandi og þurfi af þeim orsökum að neyta þeirra efna sem í blóði hans mælast, og
- b. hann sýnir fram á að hann hafi fengið útgefið lyfjaskírteini frá Sjúkratryggingum Íslands, sbr. lög um sjúkratryggingar, vegna neyslu þeirra efna sem í blóði hans mælast, og
- c. sýnt er fram á, með mati læknis að undangenginni læknisskoðun sem fram fer að beiðni lögreglu í framhaldi af stöðvun ökutækis, að hann hafi verið hæfur til að stjórna ökutækinu örugglega.

Þá segir í 9. mgr. að í vottorði læknis skv. a-lið, skuli taka fram, að sjúklingurinn sé þrátt fyrir sjúkdóm sinn og lyfjainntöku fullkomlega fær um að stjórna ökutæki. M hafði ekki slíkt vottorð meðferðis umrætt sinn og ekki liggur fyrir hvort hann hafi eða til standi að beita hann viðurlögum vegna akstursins umrætt sinn. Hefur hann eftir umferðarslysið og höfnun V á bótaskyldu, aflað vottorðs síns meðferðarlæknis, þar sem sjúkrasaga M er tilgreind, ásamt upplýsingum um þá verkjameðferð sem hann hefur gengist undir í lækningaskyni. Er það mat hans meðferðarlæknis að M hafi myndað mikla þolmyndun gagnvart lyfinu Oxýkódon. Vísar hann til þess að miðað við

rannsóknir, þekkingu og sannaða reynslu sérfræðinga, sé ekki ástæða til þess að telja að notkun lyfsins hafi verið nokkur, hvað þá ráðandi þáttur í umferðarslysi því sem M lenti í vorið 2024. Í fylgiseðli fyrir lyfinu kemur einnig fram að við meðferð í jafnvægi sé ekki víst að almennt bann við akstri eða notkun véla sé nauðsynleg. Læknir sem sér um meðferðina verði að meta aðstæður hjá hverjum og einum. V ber sönnunarbyrði um að M hafi verið óhæfur til að stjórna ökutækinu umrætt sinn og hefur ekki lagt fram frekari gögn til stuðnings því sem fram kemur í matsgerð rannsóknarstofu Háskóla Íslands í lyfja- og eiturefnafræði. Gera umferðarlögin sérstaklega ráð fyrir því að unnt sé að niðurstöðu blóðsýna með framlagningu annarra gagna. Með hliðsjón af öllum framangreindu er það álit nefndarinnar að V hafi ekki sýnt fram á að M hafi verið óhæfur til að stjórna ökutækinu umrætt sinn. Á M þannig rétt á óskertum bótum af hálfu V úr slysaftryggingu ökumanns og eiganda

Niðurstaða.

M á rétt á fullum bótum vegna líkamstjóns úr slysaftryggingu ökumanns og eiganda bifreiðarinnar A, hjá V.

Reykjavík, 26. nóvember 2024.
rafræn undirskrift

Þóra Hallgrímsdóttir

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Heiða Óskarsdóttir